

DIREKTORATET
FOR BYGGKVALITET

Veiledning om byggesak

§ 12-3. Ansvarlig prosjekterendes ansvar

§ 12-3. Ansvarlig prosjekterendes ansvar

I tillegg til ansvar etter plan- og bygningsloven § 23-5 har ansvarlig prosjekterende ansvar for

- a. at prosjekteringen er kvalitetssikret og dokumentert i henhold til byggt teknisk forskrift kapittel 2 og er tilstrekkelig grunnlag for utførelsen, samt at det foreligger produktdokumentasjon i henhold til forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk dersom prosjekterende står for valg av produkt.
- b. å utarbeide situasjonsplan, og sjekke at situasjonskartet gir tilstrekkelig grunnlag for at tiltaket gis korrekt plassering på situasjonsplanen
- c. at det blir utarbeidet nødvendig prosjektering som grunnlag for avfallsplan og miljøsaneringsbeskrivelse
- d. at tiltakshaver og ansvarlig søker blir varslet dersom prosjektering utløser behov for nødvendige sikringstiltak, jf. plan- og bygningsloven § 28-2, samt foreta slik prosjektering
- e. koordinering av grensesnitt mot andre ansvarlig prosjekterende
- f. å levere grunnlag for gjennomføringsplan for sin del av tiltaket, og tilrettelegge for eventuell kontroll innenfor sitt ansvarsområde, herunder utarbeide samsvarserklæring ved avsluttet prosjektering
- g. underleverandør (underkonsulent) uten egen ansvarsrett
- h. å melde fra til ansvarlig søker om endringer som kan medføre søknadsplikt, og endringer i ansvarsforhold
- i. å utarbeide eller sørge for at det fremskaffes dokumentasjon som grunnlag for forvaltning, drift og vedlikehold med hjemmel i byggt teknisk forskrift kapittel 4 innenfor ansvarsområdet, og at denne overleveres til ansvarlig søker.
- j. Å lukke avvik ved å etterkomme kontrollerendes merknad eller ved verifikasjon for samsvar med tekniske krav, samt gi melding til ansvarlig kontrollerende at avvik er lukket, herunder hvilket alternativ som er valgt for å lukke avviket.

Veiledning

All prosjektering skal gjøres av ansvarlig prosjekterende foretak. Prosjekterende foretak utarbeider blant annet tegninger av byggetiltaket og foretar dimensjonerende beregninger i henhold til plan- og bygningslovgivningen. Bestemmelsen inneholder regler om hvilket ansvar den eller de prosjekterende har i en byggesak. For eksempel skal ansvarlig prosjekterende kvalitetssikre og dokumentere at de bygningstekniske reglene er tilfredsstillende, utarbeide situasjonsplan og koordinere grensesnitt mot andre prosjekterende foretak.

Innledning

Byggesaksforskriften § 12-3 supplerer pbl. § 23-5 og er i hovedsak en videreføring av tidligere pbl. § 93b. Bestemmelsen supplerer også reglene om tiltakshavers ansvar og ansvarlig søkers ansvar, blant annet hva gjelder bidrag til gjennomføringsplan og tilrettelegging for kontroll.

Bestemmelsen må også ses i sammenheng med pbl. § 23-3 andre ledd som regulerer omfang og varighet av ansvaret til ansvarlige foretak.

Til bokstav a

Ansvarlig prosjekterende er ansvarlig for at prosjekteringen kvalitetssikres og dokumenteres og er fullstendig som grunnlag for utførelsen i henhold til byggt teknisk forskrift kapittel 2 og i henhold til foretakets styringssystem. Utførende skal ikke måtte foreta noen form for prosjektering selv. Med prosjekteringen menes her de prosjekterte løsninger. For at prosjekteringen skal gi tilstrekkelig grunnlag for utførelsen må prosjekteringen dokumenteres innenfor det ansvarsområdet som fremgår av ansvarsrettssøknaden og gjennomføringsplanen, og gjøres tilgjengelig for utførende.

Produktdokumentasjonen skal være i henhold til forskrift om omsetning og dokumentasjon av produkter til byggverk. Ansvarlig prosjekterende har ansvar for at det foreligger slik dokumentasjon for de produkter som velges av den prosjekterende selv, se tilsvarende bestemmelse for ansvarlig utførende i byggesaksforskriften § 12-4 bokstav c.

Til bokstav b

Bestemmelsen stadfester at ansvarlig prosjekterende har ansvar for å utarbeide situasjonsplan som gir tilstrekkelig grunnlag for at tiltaket gis korrekt plassering på situasjonsplanen på bakgrunn av kommunens kartgrunnlag (situasjonskartet). Utgangspunktet er at kommunen er ansvarlig for at det utleveres et situasjonskart hvor dette kreves som grunnlag for plassering av tiltaket på en situasjonsplan og i terrenget. Det hender at situasjonskartet er ufullstendig, bl.a. fordi kommunen ikke får søknad om ferdigattest for en del bygg, og ansvarlig prosjekterende gis derfor ansvar for å sjekke at situasjonskartet er tilstrekkelig korrekt til at det aktuelle tiltaket kan plasseres korrekt. Dette innebærer ikke noe krav til kvalitetssikring av kommunens kartgrunnlag, men bare et krav om tilstrekkelig sjekking for korrekt plassering av tiltaket. Dette innebærer bl.a. at der kartgrunnlaget er åpenbart feil, kan ikke prosjekteringen legges dette til grunn.

Til bokstav c

Ansvarlig prosjekterende er ansvarlig for at det blir utarbeidet nødvendig prosjektering som grunnlag for avfallsplan og miljøsaneringsbeskrivelse der det stilles krav om dette, jf. byggteknisk forskrift §§ 9-6 og 9-7 og veiledning til disse.

Til bokstav d

Bestemmelsen utfyller pbl. § 23-5 andre ledd, som pålegger ansvarlig prosjekterende å prosjektere nødvendige sikringstiltak, jf. pbl. § 28-2, som er en videreføring av tidligere pbl. § 100. Ansvarlig prosjekterende skal varsle tiltakshaver og ansvarlig søker hvor prosjektering utløser behov for nødvendige sikringstiltak. Disse sikringstiltakene omfatter bare sikringstiltak av hensyn til omgivelsene. De omfatter ikke sikring av arbeidstakernes sikkerhet, helse, miljø og arbeidsplasser, som fremgår av forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- eller anleggsplasser (byggherreforskriften) av 1. januar 2010 § 17. Disse er en del av arbeidsmiljølovgivningen, og ligger utenfor plan- og bygningslovens virkeområde.

Til bokstav e

Bestemmelsen presiserer ansvarlig prosjekterendes ansvar for å definere sin aktuelle prosjekteringsoppgaves grensesnitt mot andre prosjekteringsoppgaver i tiltaket og dermed sikre at nødvendig tverrfaglighet blir ivaretatt gjennom kvalitetssikringen (egenkontrollen). Med tverrfaglighet menes her at den aktuelle prosjekteringsoppgaves grensesnitt mot andre prosjekteringsoppgaver (der prosjekteringsansvaret er oppdelt), er ivaretatt, for eksempel at brannkonsulent og VVS-konsulent er orientert. Se tilsvarende bestemmelse for utførelse under byggesaksforskriften § 12-4 bokstav e. Bestemmelsen innebærer ikke krav om koordinering av ansvarsområdene, men er begrenset til at grensesnittene mot andre ansvarsområder er ivaretatt gjennom nødvendig dialog.

Til bokstav f

Bestemmelsen presiserer ansvarlig prosjekterendes ansvar i forhold til gjennomføringsplan, først og fremst gjennom å sikre samsvar mellom ansvarsrettssøknad, kontraktsforholdet til tiltakshaver, og gjennomføringsplanen. I tillegg skal ansvarlig prosjekterende bidra til tilrettelegging for kontroll innenfor sitt arbeidsområde og utarbeidelse av samsvarserklæring ved avsluttet prosjektering. Ansvarlig prosjekterende skal, som bidrag til gjennomføringsplanen, bistå ansvarlig søker med nødvendig dokumentasjon for utarbeidelse, oppdatering og slutføring av gjennomføringsplanen, herunder levere samsvarserklæring til ansvarlig søker når hans del av arbeidet er avsluttet, jf. § 5-3. Videre skal ansvarlig prosjekterende tilrettelegge for kontroll og opplyse om eventuelle avvik.

Samsvarserklæring for prosjektering

Samsvarserklæringer for prosjektering kan avgis for ulike faser for et ansvarsområde:

- Rammesøknad
- Søknader om igangsettingstillatelse
- Søknader om midlertidig brukstillatelse
- Søknad om ferdigattest

Samsvarserklæring som bekrefter at prosjekteringsgrunnlag er ferdig kvalitetssikret, er tilstrekkelig for å gi igangsettingstillatelse. Med prosjekteringsgrunnlag menes forutsetninger, konsept og rammer som skal legges til grunn for prosjekteringen, ikke ferdige arbeidstegninger. Prosjektet må selv styre at de aktuelle arbeidene ikke settes i gang før nødvendige arbeidstegninger og beskrivelser foreligger og er kvalitetssikret.

Samsvarserklæring for prosjektering som utstedes ved ferdigattest, erklærer at all prosjektering inkludert arbeidstegninger er ferdig kvalitetssikret i henhold til prosjekteringsgrunnlaget.

Til bokstav g

Bestemmelsen presiserer regelen i byggesaksforskriften § 12-6 tredje ledd om at det enkelte foretak er ansvarlig for bruk av underleverandør uten egen ansvarsrett. Ansvar et gjelder også krav til underleverandørens system og krav til utdanning og praksis, jf. byggesaksforskriften kapittel 10 og 11. Begrepet "underkonsulent" innebærer ikke at det er krav om bestemte faggrupper, men er ment å beskrive den viktigste underleverandøren innenfor funksjonen "prosjekterende".

Til bokstav h

Bestemmelsen angir særskilt ansvarlig prosjekterendes ansvar overfor ansvarlig søker om å gi opplysninger om eventuelle endringer eller endringsbehov i utførelsen eller ansvarsforholdet som kan medføre søknadsplikt.

Ansvarlig søker må da vurdere om det er nødvendig å sende endringssøknad og/eller søknad om dispensasjon.

Til bokstav i

Bestemmelsen utdyper pbl. § 21-10 andre ledd, som omtaler tiltakshavers eller de ansvarlige foretaks plikt til å påse at det utarbeides dokumentasjon som grunnlag for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ansvarlig søker som sammenstiller opplysningene som skal overleveres eier, som grunnlag for FDV. Dette omfatter også dokumentasjon for produkter som ansvarlig prosjekterende velger. Innholdet i dokumentasjonen er nærmere regulert i byggeteknisk forskrift kapittel 4. Ansvarlig prosjekterende er ansvarlig for å utarbeide og videreformidle dokumentasjonen til ansvarlig søker, som har ansvaret for at dokumentasjonen overleveres til eier i forbindelse med søknad om ferdigattest.

Til bokstav j

Prosjekterende er ansvarlig for at valgte løsninger er i samsvar med regelverket.

Bestemmelsen angir to alternative metoder for å lukke avvik. Ansvarlig prosjekterende kan lukke avvik enten ved å

- omprosjekttere eller
- verifisere at valgte løsning oppfyller regelverket

Ansvarlig prosjekterende skal melde tilbake til kontrollerende hvilket av disse to alternativ som er valgt for å lukke avviket. Ansvarlig kontrollerende påser at avvik er lukket ved mottak av melding fra ansvarlig prosjekterende.

Verifikasjon eller faglig begrunnelse for valgte løsning skal inngå i ansvarlig prosjekterendes dokumentasjon av kvalitetssikring, men skal ikke oversendes ansvarlig kontrollerende.

Dersom prosjekterende ikke velger et av de ovennevnte alternativer, foreligger det et åpent avvik som ansvarlig kontrollerende har plikt til å melde til kommunen.

Der regelverket angir konkrete krav, som for eksempel krav til avstand i pbl. § 29-4, vil prosjekterende ikke kunne lukke avviket gjennom verifikasjon eller faglig begrunnelse. I slike tilfeller vil det eneste alternativet for å lukke avviket være å omprosjekttere, alternativt søke om dispensasjon.

Forøvrig vises til veiledning til § 14-6.

Endringshistorikk

01.07.11. Ingress lagt inn. 01.01.12. Presisering av begrepet "underkonsulent" i veiledning til bokstav g. 01.10.12. Til bokstav f: Lagt til veiledning om samsvarserklæring for prosjektering. 01.01.13. Veiledning til ny bokstav j i samsvar med forskriftsendring. 01.10.13. Til bokstav j: Presisering av ansvar ved lukking av avvik. 01.01.14. Administrativ endring. 01.07.15. Redaksjonelle endringer.